

незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів відіграє важливе значення як при кваліфікації протиправних дій, так і мірі покарання винних осіб.

Список використаних джерел

1. Настільна книга слідчого. 2-ге видання, перероблене і доповнене / В. Я. Тацій, В. В. Сташис, М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова. К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 728 с.

2. Про результати роботи підрозділів ДБНОН Національної поліції України. Київ, 2020. 95 с.

3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори : Закон від 15 лют. 1995 р. № 60/95-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : постанова Кабінету Міністрів України від 6 трав. 2000 р. № 770. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>.

5. Стрільців О. М., Кузьмічова-Кисленко І. В., Лашук О. В. та ін. Розслідування незаконного збуту наркотичних засобів та психотропних речовин: посібник. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 135 с.

Курпенюк Єлизавета,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

ННІ № 1 Національної академії

внутрішніх справ

Науковий керівник:

Патик Леся,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ НА ВІДКРИТІЙ МІСЦЕВОСТІ

За останні кілька років дрони набули величезної популярності не лише як розважальні аксесуари, але і як професійне обладнання. Вони використовуються, починаючи від аерофотознімків і відео, через різні види моніторингу та вимірювань, закінчуючи порятунком людських життів. На превеликий жаль, після 24 лютого 2022 року життя України докорінно змінилося, кожен українець відчув на собі негативні наслідки війни. В складних умовах сьогодення, часто виникає необхідність здійснювати фіксацію злочинних дій в деокупованих регіонах, проводити огляд значних за обсягом територій, де допоміжним елементом є застосування безпілотних літальних апаратів (далі – БПЛА). Поряд з цим, у сільському господарстві БПЛА допомагають

розпилювати добрива над полями Київщини, Сумщини, Чернігівщини та інших регіонів, на яких триває розмінування.

Відповідно до Наказу МВС № 12 від 13.01.2021 р. «Про затвердження Інструкції із застосування військовослужбовцями Національної гвардії України технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису», безпілотний літальний апарат – це повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються відповідною програмою або за допомогою спеціальної станції керування, що знаходиться поза повітряним судном [1]. У побуті їх називають «дрони».

Цінність БпЛА полягає у можливості забезпечити особисту безпеку працівників поліції, які на безпечній для життя та здоров'я відстані можуть фіксувати наслідки злочинних дій. Тобто, пілотування БпЛА може відбуватися як в дистанційному режимі за допомогою оператора, так і в автоматичному за допомогою різноманітних систем управління, зокрема, системи автопілоту, або програми, що дозволяють керувати безпілотником в автономному режимі за задалегідь заданою траєкторією та маршрутом, яка частково або повністю не потребує втручання пілота-оператора [2, с. 17].

Одними з перших розпочали використовувати безпілотні літальні апарати поліцейські Сполучених Штатів Америки (далі – США) для детального обстеження місць скоєння злочину і пошуку потерпілих [3]. Україна перейняла такий досвід і донині ефективно його використовує, зокрема у діяльності органів та підрозділів Національної поліції України щодо контролю за дорожнім рухом та проведенню слідчих (розшукових) дій під час розслідування кримінальних правопорушень.

Ефективним є використання системи відеоспостереження на базі БпЛА під час огляду на відкритій місцевості, зокрема як сучасний засіб:

- 1) контролю, виявлення, спостереження і фіксації інформації про злочинну подію;
- 2) відео контролю з одночасним охопленням площі розміром до 15 км;
- 3) своєчасного виявлення місця виникнення конфліктів, вчинення протиправних дій;
- 4) оперативного керівництва наземними нарядами поліції та об'єктивно оцінювати ситуацію і оперативно приймати рішення щодо управління силами і засобами поліції для припинення правопорушень.

Тактико-технічні характеристики дронів дозволяють розгортати їх як на відкритій місцевості, так і в населених пунктах. Їх експлуатація можлива в денний і нічний час, цілодобово або в змінному режимі [4]. Що робить такі прилади пристосованими до

різних екстремальних умов і підвищує їх значимість та необхідність використання в умовах сьогодення.

Основними завданнями використання БпЛА у правоохоронній діяльності під час огляду на відкритій місцевості є: 1) виявлення кримінальних правопорушень; 2) відео фіксація слідів кримінальних правопорушень; 3) забезпечення оперативного зв'язку; 4) управління наземними нарядами поліції [4].

Прикладами результативного використання БпЛА є діяльність різних органів сектору безпеки й оборони, які їх застосовували під час огляду територій на відкритій місцевості з метою:

1) спостереження за місцевістю під час проведення широкомасштабних спецоперацій із запобігання терактам за участі співробітників Служби безпеки України, Національної поліції, військовослужбовців Національної гвардії та Збройних Сил України;

2) моніторингу державного кордону;

3) запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху, контролю за дорожньою обстановкою, розкриття правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;

4) виявлення місць накопичення товарно-матеріальних цінностей, призначених для контрабандного переміщення через державний кордон;

5) виявлення земельних ділянок, на яких учинено незаконний посів або незаконне вирощування рослин, що містять наркотичні речовини та супровід спецоперацій із затримання наркозлочинців (в Департаменті протидії наркозлочинності Національної поліції України було створено відділ аеромобільної розвідки для виявлення незаконних посівів нарковмісних рослин маку та конопель [5].

Однак в Україні правоохоронними органами часто, замість БпЛА, що призначені для охорони і спостереження, використовуються безпілотники, призначені для розвідки поля бою або цивільні дрони. За відсутності гарантованого державою високого рівня техніко-криміналістичного забезпечення правоохоронних органів і такий спрощений варіант упровадження безпілотних технологій у криміналістичну практику має право на життя, а в деяких випадках може бути визнаний достатнім. Як, наприклад, випадок використання цивільного дрона з метою дистанційного огляду потенційно небезпечного приміщення під час проведення 25 вересня 2016 р. в м. Дніпрі спецоперації із затримання озброєної особи, підозрюваної в убивстві двох патрульних поліцейських [6].

Як видно з наведеного вище, безпілотна авіація вже стала повноправною складовою, що формує розвідувальну тріаду сумісно з космічною розвідкою та розвідкою із застосуванням пілотованої авіації. При цьому розвідувальні дані, отримані БпЛА, є більш достовірними, оскільки вони здобуваються за рахунок застосування декількох видів розвідки одночасно, зокрема: телевізійної,

фотографічної, інфрачервоної, радіолокаційної, і передаються в режимі реального часу. БпЛА зі спеціальним корисним навантаженням можуть використовуватися для ведення спостереження, виявлення, упізнання й супроводження об'єктів; виявлення фактів застосування хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї; доставки вантажів; участі в інформаційних операціях; вирішення завдань пошуку й порятунку [6].

Отже, безсумнівною цінністю БпЛА для криміналістичної мети є їх можливість слугувати мобільною платформою для проведення якісного та ефективного огляду на відкритій місцевості, зокрема для дистанційного візуального спостереження обстановки місця події, для виявлення, фото-, відео фіксації та передавання в режимі реального часу криміналістично значущої інформації різних видів, доставлення до місця події й вилучення з нього різних предметів та виконання інших важливих криміналістичних завдань без ризику для життя і здоров'я людей і тварин. Можна сміливо стверджувати, що БпЛА успішно використовуються для підвищення ефективності роботи у боротьбі зі злочинністю в цілому, та під час розслідування окремих кримінальних правопорушень зокрема.

Список використаних джерел

1. Безпілотний літальний апарат. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM066372>.
2. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: мето. рек. / А. А. Саковський, С. М. Науменко, С. І. Кравченко, І. М. Єфіменко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.
3. Овчинский В. Технологии будущего против криминала. Litres, 31 серп. 2019 р. URL: <http://www.books.google.com.ua/>.
4. Використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3244/1/16.pdf>.
5. Українська поліція почала ловити злочинців з повітря. Segodnya.ua від 08.09.2017. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/policiya-nachala-lovit-prestupnikov-s-vozduha1053821.html>.
6. Особливості впровадження в криміналістичну практику безпілотних літальних технологій, апаратів і систем. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/5/39.pdf>.